

AUGU BIOŲĶĪMIJA

AUGU BIOĢĪMIJAS PRIEKŠMETS

ZALIE AUGI – autotrofi organismi

UZŅEM

SATUR

ogleklis

ūdeņradis

skābeklis

slāpeklis

sērs

fosfors

VEIDO

proteīni (CHONSP)

ogļhidrāti (CHO)

lipīdi (CHONSP)

nukleīnskābes (CHONP)

AUGU BIOĶĪMIJAS PRIEKŠMETS

ZAĻIE AUGI – autotrofi organismi

ENERĢIJAS AVOTS – FOTOSINTĒZE

Atsevišķi augi un atsevišķas autotrofo augu daļas ir HETERŌTROFAS.

Gan AUTOTROFI, gan HETEROTROFI – spē iegūt enerģiju un CHONSP, oksidējot organiskās molekulas.

Galvenā augu bioķīmiskā īpatnība (atšķirībā no dzīvniekiem): no neorganiskajām vielām veido ne tikai DNS, RNS, proteīnus, bet arī lielu daudzumu sarežģītu savienojumu.

AUGU BIOĻĪMĪJAS PRIEKŠMETS

m o l e k u l u l ģ i m e n ģ

STRUKTŪRA

ORGANIZĀCIJA

FUNKCIJAS

dzīvā matērija

STRUKTŪRAS KĪMIJA

METABOLISMS

MOLEKULĀRĀ ĢENĒTIKA

p r i n c i p i ā l ā s s f ē r a s

AUGU BIOĶĪMIJAS PRIEKŠMETS

BIOKĪMIJA kā starpdisciplināra nozare

ORGANISKĀ KĪMIJA

FIZIOLOĢIJA

ŠŪNAS BIOLOĢIJA

BIOFIZIKA

ĢENĒTIKA

AUGU BIOĶĪMIJAS PRIEKŠMETS

BIOKĪMIJA kā starpdisciplināra nozare

ORGANISKĀ KĪMIJA

FIZIOLOĢIJA

ŠŪNAS BIOLOĢIJA

BIOFIZIKA

ĢENĒTIKA

BIOKĪMIJA kā patstāvīga nozare

- ~ biomolekulu struktūras un to reakcijas**
- ~ fermenti un bioloģiskās katalīzes daba**
- ~ metaboliskie ceļi un to kontrole**
- ~ dzīvības procesu izpratne caur ķīmijas likumiem**

AUGU BIOĶĪMIJAS PRIEKŠMETS

NO ĶĪMIJAS VIEDOKĻA (**PHYTOCHEMISTRY**):

- ķīmiski dažādu savienojumu galvenās grupas, to īpašības

NO ŠŪNU BIOLOĢIJAS VIEDOKĻA (**BIOLOGICAL CHEMISTRY**):

- dažādu šūnas komponentu bioķīmiskais sastāvs

NO FIZIOLOĢIJAS (FUNKCIONĀLĀ) VIEDOKĻA (**FUNCTIONAL BIOCHEMISTRY**):

- minerālvielu uzņemšana un ieslēgšana metabolismā
- fotosintēze
- elpošana
- regulējošās un signālmolekulas, to sintēze un darbība
- aizsargsavienojumi

NO PRAKTISKĀS IZMANTOŠANAS VIEDOKĻA (**CHEMISTRY OF NATURAL COMPOUNDS**):

- augu pārtikas ķīmija
- šķiedrvielas un to tehnoloģijas
- farmakoloģija
- kaučuks, sveķi u.c.

PLANT BIOCHEMISTRY. Bonner, Varner (eds.). Academic Press, 1965

- Šūna un tās komponenti
- Fermenti
- Ribosomas
- Kodols
- Šūnas membrānas
- Mitohondriji un elektronu transports
- Hloroplasts
- Šūnapvalka ultrastruktūra un funkcijas
- Enzimoloģija
- Oglekļa ceļš elpošanas metabolismā
- Mono- un oligosaharīdi
- Ciete, indulīns un citi rezerves polisaharīdi
- Šūnapvalka bioģenēze
- Lipīdu vielmaiņa
- Proteīnu vielmaiņa
- Aminoskābju bioģenēze
- Kofermentu biosintēze
- Minerālvielu vielmaiņa
- Sulfātu un nitrātu bioloģiskā redukcija
- Augu skābes
- Alkaloīdu biosintēze
- Tannīni
- Kumarīni, fenilpropanoīdi un lignīns
- Flavonoīdu pigmenti
- Etilēns un poliacetilēni
- Izoprenoīdi
- Steroīdi
- Porfirīni un žults pigmenti
- Sēklu attīstība un dīgšana
- Augļu nogatavošanās
- Šūnu izmēru palielināšanās
- Attīstība
- Bojāeja
- Fotosintēze: oglekļa ceļš
- Fotosintēze: enerģijas ceļš
- Slāpekļa fiksācija

INTRODUCTION TO PLANT BIOCHEMISTRY. Goodwin, Mercer. Pergamon Press, 1983

- Bioenerģētika
- Augu šūnas struktūra un funkcijas
- Augu šūnas šūnapvalks
- Fotosintēze
- Elpošana
- Ogļhidrātu biosintēze
- Lipīdu vielmaiņa
- Slāpekļa fiksācija, aminoskābju biosintēze, proteīni
- Purīna un pirimidīna bāzes, nukleīnskābes, proteīnu biosintēze
- Terpēni un terpenoīdi
- Hlorofili un hēmi
- Alkaloīdi
- Augu fenoli
- Fitohormoni un radniecīgi savienojumi

ОСНОВЫ БИОХИМИИ РАСТЕНИЙ. Кретович. 1971

- Proteīni
- Nukleīnskābes
- Ogļhidrāti
- Lipīdi un taukos šķīstošie pigmenti
- Vitamīni
- Augu sekundārie savienojumi
- Fermenti
- Vielmaiņas nozīme organismā
- Fotosintēze un hemosintēze
- Ogļhidrātu pārvēršanās augos
- Rūgšana un elpošana
- Organisko skābju vielmaiņa augos
- Tauku un lipīdu vielmaiņa
- Augu aminoskābju un proteīnu vielmaiņa
- Vielmaiņas procesu savstarpējā saistība.
- Ārējā vide un vielmaiņa.
- Evolucionārā bioķīmija

PLANT BIOCHEMISTRY. 4th Ed. Heldt, Piechulla, Heldt. Elsevier, 2011

- Lapas šūna sastāv no vairākiem metaboliskajiem kompartmentiem
- Saules gaismas enerģijas izmantošana fotosintēzē ir dzīvības pamats uz zemes
- Fotosintēze ir elektronu transporta process
- Fotosintēze ražo ATF
- Mitohondriji ir šūnas enerģijas stacija
- Kelvina cikls katalizē fotosintētisko CO₂ asimilāciju
- RubisCO oksigenāzes aktivitātes veidotais fosfoglikolāts reciklējas fotoelpošanas ceļā
- Fotosintēze patērē ūdeni
- Polisaharīdi ir fotosintēzē veidoto ogļhidrātu uzglabāšanas un transporta formas
- Nitrāta asimilācija ir nepieciešama organiskās vielas sintēzei
- Slāpekļa fiksācija dod iespēju izmantot gaisa slāpekli augšanai
- Sulfāta asimilācija dod iespēju sintezēt sēru saturošus savienojumus
- Floēmas transports izplata fotoasimilātus uz dažādām patērēšanas un uzglabāšanas vietām
- Slāpekļa asimilācijas produkti uzkrājas augos kā rezerves proteīni
- Lipīdi ir membrānu komponenti un darbojas kā oglekļa uzglabātāji
- Sekundārajiem metabolītiem ir specifiskas ekoloģiskās funkcijas augos
- Izoprenoīdu lielajai daudzveidībai ir dažādas funkcijas augu metabolismā
- Fenilpropanoīdi ir daudzveidīgi augu sekundārie metabolīti un šūnapvalka komponenti
- Daudzveidīgi signāli regulē augšanu un augu orgānu attīstību, adaptējot videi
- Augu šūnai ir trīs dažādi genomi
- Proteīnu biosintēze notiek trīs dažādās šūnas vietās
- Biotehnoloģija izmaina augus lauksaimniecības, pārtikas un rūpniecības vajadzībām

FUNKCIONĀLĀS GRUPAS AUGU OGANISKAJĀS MOLEKULĀS

Functional group	Structure*	Notation	Examples
Hydroxyl	R^1-O-H	$-OH$	Alcohols (e.g. sugars)
Aldehyde	$R^1-C \begin{array}{l} // O \\ \backslash H \end{array}$	$-CHO$	Aldehydes (e.g. open chain forms of aldo-sugars)
Carbonyl	$R^1-C \begin{array}{l} // O \\ - R^2 \end{array}$	$-CO-$	Ketones (e.g. open chain forms of keto-sugars)
Carboxyl	$R^1-C \begin{array}{l} // O \\ \backslash O-H \end{array}$	$-COOH$	Carboxylic acids (e.g. fatty acids, amino acids, dicarboxylic acids)
Amino	$R^1-N \begin{array}{l} / H \\ \backslash H \end{array}$	$-NH_2$	Amines (e.g. amino acids)
Amido	$R^1-C \begin{array}{l} // O \\ \backslash N \begin{array}{l} / H \\ \backslash H \end{array} \end{array}$	$-CO-NH_2$ (or $-CO.NH_2$)	Amides (e.g. asparagine)
Thiol	R^1-S-H	$-SH$	Thiols (e.g. cysteine)
Disulphide	$R^1-S-S-R^2$	$-S-S-$ (or $-S.S-$)	Disulphides (e.g. cystine)
Ester	$R^1-C \begin{array}{l} // O \\ - O-R^2 \end{array}$	$-CO-O-$ (or $-CO.O-$)	Esters (e.g. lipids)
Ethers	R^1-O-R^2	$-O-$	Ethers

*R¹ and R² designate structures to which the functional group is attached.